

No 5 (5) (2016)
P.2
The scientific heritage

(Budapest, Hungary)

ISSN 9215 — 0365

The journal is registered and published in Hungary.

The journal publishes scientific studies, reports and reports about achievements in different scientific fields. Journal is published in English, Hungarian, Polish, Russian, Ukrainian, German and French.

Articles are accepted each month. Frequency: 12 issues per year.

Format - A4

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal. Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

Chief editor: Biro Krisztian
Managing editor: Khavash Bernat

- Gridchina Olga - Ph.D., Head of the Department of Industrial Management and Logistics (Moscow, Russian Federation)
- Singula Aleksandra - Professor, Department of Organization and Management at the University of Zagreb (Zagreb, Croatia)
- Bogdanov Dmitrij - Ph.D., candidate of pedagogical sciences, managing the laboratory (Kiev, Ukraine)
- Chukurov Valeriy - Doctor of Biological Sciences, Head of the Department of Biochemistry of the Faculty of Physics, Mathematics and Natural Sciences (Minsk, Republic of Belarus)
- Torok Dezso - Doctor of Chemistry, professor, Head of the Department of Organic Chemistry (Budapest, Hungary)
- Filipiak Pawel - doctor of political sciences, pro-rector on a management by a property complex and to the public relations (Gdansk, Poland)
- Flater Karl - Doctor of legal sciences, managing the department of theory and history of the state and legal (Koln, Germany)
- Yakushev Vasilij - Candidate of engineering sciences, associate professor of department of higher mathematics (Moscow, Russian Federation)
- Bence Orban - Doctor of sociological sciences, professor of department of philosophy of religion and religious studies (Miskolc, Hungary)
- Feld Ella - Doctor of historical sciences, managing the department of historical informatics, scientific leader of Center of economic history historical faculty (Dresden, Germany)
- Owczarek Zbigniew - Doctor of philological sciences (Warsaw, Poland)
- Shashkov Oleg - Candidate of economic sciences, associate professor of department (St. Petersburg, Russian Federation)

«The scientific heritage»

Editorial board address: Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204 E-mail: public@tsh-journal.com

Web: www.tsh-journal.com

СОДЕРЖАНИЕ

ИСКУССТВОВЕДЕНИЕ

Коваль Л.М.

ОСОБЕННОСТИ ЭСТРАДНОГО ВОКАЛЬНОГО
ИСКУССТВА4

КУЛЬТУРОЛОГИЯ

Никитина Л.В.

ТРАДИЦИОННОСТЬ И НОВИЗНА
КУЛИНАРНОЙ КУЛЬТУРЫ СОВРЕМЕННОЙ
ЯПОНИИ7

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Илаева Р.А., Савина Н.Н.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ
ПОВЫШЕНИЯ УРОВНЕЙ
СФОРМИРОВАННОСТИ У СТАРШИХ
ШКОЛЬНИКОВ ЖИЗНЕННОЙ СТРАТЕГИИ В
ПРОЦЕССЕ ВНЕКЛАССНОЙ
ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ УЧИТЕЛЯ 11

Коркина О.С.

Тьюторское сопровождение процесса
развития педагогической культуры
воспитателя дошкольной
образовательной организации в
системе непрерывного образования ...14

Лазарева Л.П.

ЛИЧНОСТНЫЕ ВОМОЖНОСТИ ЛИЧНОСТНО-
ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ 17

Строкаль В.П., Паламарчук С.П.

ОСНОВНИ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ21

Ракин Г.В., Смирнов В.В.

ПРОЕКТНЫЙ МЕТОД, КАК СПОСОБ
ФОРМИРОВАНИЯ МЕТАПРЕДМЕТНЫХ
КОМПЕТЕНЦИЙ В УСЛОВИЯХ ДЕЙСТВИЯ
ФГОС ООО ВТОРОГО ПОКОЛЕНИЯ25

Степанова А.А.

РАЗГОВОР ЗА ЗАКРЫТЫМИ ДВЕРЯМИ (О
СПЕЦИФИКЕ ВЫСТРАИВАНИЯ ДИАЛОГА С
ПОДРОСТКАМИ ГРУППЫ РИСКА)29

Шевелева Д.Е.

УЧИТЕЛЬ МАССОВОЙ ШКОЛЫ В
ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ:
ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЕ ЗНАНИЯ И НАВЫКИ
(КОМПАРАТИВИСТСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ) 31

ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ

Шарова В.Л.

ПРАВЫЙ ПОВОРОТ В ЕВРОПЕЙСКОЙ
ПОЛИТИКЕ: СЛУЧАЙНОСТЬ ИЛИ
ЗАКОНОМЕРНОСТЬ?38

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Голець О.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗМІЦНЕННЯ
ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ
.....42

Ляц О.П.

ЗНАЧЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В
НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....46

СОЦИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Медведєва А.

СУЧАСНА МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ..... 49

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Євтушина Т.О., Яремчук Г.Е.

ФРАЗЕОЛОГІЧНА ОДИНИЦЯ ЯК ВИРАЗНИК
ЕТНІЧНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ МОВЦЯ54

Исина Г.И., Мустафина А.С.

ОБ ОСОБЕННОСТЯХ ЯЗЫКА
ДИПЛОМАТИЧЕСКОГО ОБЩЕНИЯ (НА
МАТЕРИАЛЕ ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ
ДОКУМЕНТОВ).....57

ФИЛОСОФСКИЕ НАУКИ

Мойсей А.А., Скакун І.О.

ЕВОЛЮЦІЯ АНТРОПОЦЕНТРИЗМУ В
ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКОМУ ВИМІРІ.....60

Сагуйченко В.В.

ОСВІТНІ ІНСТИТУЦІЇ У ПЛОЩИНІ СУЧАСНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ ФІЛОСОФІЇ.....64

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Кизимова В.А., Яковлев Г.И.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА
РОССИИ И ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА В СФЕРЕ
ФИНАНСОВО-КРЕДИТНЫХ ОТНОШЕНИЙ....66

Рудаева Я.А.

ОЦЕНКА УРОВНЯ ЗРЕЛОСТИ
УПРАВЛЕНИЯМИ ПРОЕКТАМИ В ТОРГОВОЙ
КОМПАНИИ НА ОСНОВЕ IPMA DELTA
МОДЕЛИ.....77

Копий В.Е., Яковлев Г.И.

ФОРМИРОВАНИЯ МЕХАНИЗМА
ТАМОЖЕННОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ
ЕАЭС.....69

Литовченко И.Л., Хмелярова Я.А.

СУБКОНТРАКТАЦИЯ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ
ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ85

Пишенин И.К.

СТРАТЕГИЯ ТРАНСФОРМАЦИИ
ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ
ТРАНСПОРТНОГО КОМПЛЕКСА УКРАИНЫ .73

Хубаев Г.Н., Калугян К.Х., Родина О.В.,

Щербаков С.М., Широкова С.Н.
ВИЗУАЛЬНОЕ И ИМИТАЦИОННОЕ
МОДЕЛИРОВАНИЕ ДЕЛОВЫХ ПРОЦЕССОВ
ДЛЯ ЭКСПРЕСС-ОЦЕНКИ РЕСУРСОЁМКОСТИ
ТОВАРОВ И УСЛУГ92

ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ

Старшова У.А.

ДОСТОЙНАЯ ЖИЗНЬ И СВОБОДНОЕ
РАЗВИТИЕ ЧЕЛОВЕКА В РОССИИ КАК
КОНСТИТУЦИОННАЯ ЦЕННОСТЬ.....100

ФИЛОСОФСКИЕ НАУКИ

Мойсей А.А.

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук та українознавства Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»

Скакун І.О.

кандидат філософських наук, доцент кафедри суспільних наук та українознавства Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»

ЕВОЛЮЦІЯ АНТРОПОЦЕНТРИЗМУ В ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКОМУ ВИМІРІ

EVOLUTION OF ANTHROPOCENTRISM IN HISTORICAL AND PHILOSOPHICAL DIMENSION

Moysey A., Doctor of Historical Sciences, Chief of the Social Sciences and Ukrainian Studies in High Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University»

Skakun I., PhD in philosophy, associate of professor of the Social Sciences and Ukrainian Studies in High Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University»

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються передумови створення, особливості змісту і методичного потенціалу концепції антропоцентризму в історичному розвитку. Автори вказують роль принципу антропоцентризму з точки зору формування картини світу. Історія та історія філософії тісно пов'язані з філософсько-антропологічним дискурсом. Формувався гносеологічний і аксіологічний історичні чинники. Антропологія має свою специфіку історичного розвитку. Антропологічні аспекти стосуються всіх епох в історії. Філософсько-антропологічний дискурс забезпечує всебічне вивчення історії. Історія має реальні перспективи у філософсько-антропологічному дискурсі.

ABSTRACT

The article considers prerequisites of establishment, peculiarities of the content and methodological potential of concept of anthropocentrism in history. The author denotes the role of principle of anthropocentrism in terms of formation of world picture. The history and the history of philosophy are closely related to the philosophical and anthropological discourse. Forming epistemological and axiological factors history. Anthropology has its own specific historical development. Anthropological aspects relevant to all eras in history. Philosophical anthropological discourse provides a comprehensive study of the history. History has real prospects in the philosophical and anthropological discourse.

Ключові слова: історія, філософія, антропоцентризм, історія філософії, гуманізм, світогляд

Keywords: history, philosophy, anthropocentrism, history of philosophy, human, worldview.

Постановка проблеми. Питання про місце людини в історично мінливій картині світу завжди було важливим у філософській рефлексії науково-пізнавальної діяльності. Маючи світоглядний характер, воно по-різному формулювалось і розв'язувалось у контексті певних методологічних настанов, але ніколи не вважалось другорядним. Понад те, людина завжди (явно чи неявно) була центральною філософською проблемою. Для сучасної філософії та методології науки антропоцентризм актуальний у зв'язку з черговим антропологічним поворотом, а також особливостями становлення постнекласичної науки, яка дедалі більшою мірою виявляє свої людиномірно-ціннісні засади. Антропоцентристські настанови у сфері наукового пізнання, як і спроби всебічного переосмислення людиномірності знання, сьогодні набувають особливого значення, переживаючи своєрідне відродження після тривалого періоду панування позитивістського по суті розуміння науки і пізнавальної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Антропологічний дискурс в науковій картині світу

нині є актуальною проблемою для філософії. В сучасній філософській думці з'являється низка публікацій, в яких досліджуються: світоглядні константи людиноцентризму, еволюція гуманітарної традиції, формування методологічних можливостей антропоцентризму, концептуальні гуманістичні настанови, людиномірні аспекти в контексті еволюції наукової парадигми: класика-некласика-постнекласика, проблеми природи та сутності людини, проблеми гуманітарного дискурсу в сучасній філософії науки, антропологічні пріоритети сучасної філософії, взаєморозвиток процесів антропологізації філософії

Позиціонування людини в бутті та його відображення в картині світу навіть у XXI столітті становить актуальну проблему філософії, про що свідчить нескінченний потік спеціальної літератури, в якій досліджуються найрізноманітніші сторони цієї важливої теми, у тому числі: світоглядні смисли і суть ідеї людиноцентризму (П.Гуревич, І.Фролов, М.Попович); розуміння природи і сутності людини (Е.Агаці, Ю.Лоскутов, М.Мамардашвілі); формування теоретичних і методологічних можливостей

антропоцентризму та людиномірності в науці (М.Гарнцев, П.Гайденко, М.Ожеван).

Варто відзначити праці вчених та мислителів, що висвітлюють концепцію антропоцентризму суто в історичному розрізі (К.Сергеев, В.Ільїн, С.Нікітін, М.Каган, С.Хорунжий).

Окремої уваги заслуговують праці класиків світової філософської думки, в яких завжди можна відшукати актуальні антропологічні ідеї, що сприяли утвердженню людиноцентризму. Це твори античних мислителів (Протагор, Сократ, Платон); діячів Ренесансу (Альберті, Петрарка, Піко делла Мірандола); представників новоевропейської філософії (Ф.Бекон, Гегель, Гобс, Декарт, Кант, Лок, Ляйбніц, Фюрбах); філософів ХХ століття (М.Гайдегер, В.Дільтей, Е.Касіер, Ф.Ніцше, П.Тейяр де Шарден, В.Франкл, Е.Фром, М.Шелер, А.Шопенгауер, К.Ясперс) і багато інших.

Мета нашої розвідки полягає в осмисленні з історико-філософського погляду феноменів антропоцентризму, людиномірності наукового знання, їх особливостей у класично-науковій та посткласичній парадигмах. Відповідно до поставленої мети визначено завдання з'ясувати роль антропоцентризму в становленні, розвитку та занепаді культурно-історичних епох, а також проаналізувати окремі показові приклади актуалізації методологічного потенціалу антропоцентризму в сучасній історії та філософії науки.

“Антропоцентризм, – як зазначається в енциклопедії епістемології та філософії науки, – це світогляд, згідно з яким людина є центром та найвищою ціллю світотворення” [2]. Філософські ідеї та наукові знання формувались у контексті соціокультурного розвитку. Кожна історична епоха чи цивілізація своєрідно тлумачили роль і місце людини в світі. Зародження, становлення й утвердження людиноцентристського світогляду відбувалося по-різному, залежно від рівня розвитку певної суспільно-історичної формації. Тож ми спробуємо простежити еволюцію антропоцентризму передусім у світоглядному його значенні, щоб надалі аналізувати цю концепцію вже в контексті філософії та методології науки.

Наука, за визначенням В.Шинкарука, “історично виникла з пізнавального (теоретичного) ставлення людини до світу, коли вона виділилась у відносно самостійну сферу людської діяльності[7]. Простежується взаємозумовлений зв'язок між виникненням науки та утвердженням людини в світобудові. З огляду на це, більш ґрунтовно досліджуються різні аспекти людиноцентризму, що відображають позиціонування людини в гуманітарному та природничому дослідженні її сутності.

Саме тому ми вважаємо доречним починати розгляд становлення людиноцентричного світогляду ще з первісної доби, навіть за умови відсутності на цьому історичному етапі розвитку людства наукових і філософських знань. Натомість відзначимо, що аспекти моральності, раціональності та естетичності формувалися саме на зорі людської цивілізації.

“Людина, – за твердженням Є.Макарова, – почала цікавитися своєю природою, своїми стосунками з навколишнім середовищем з часу свого виникнення. Звісно, за умов первісного суспільства про науковий підхід до проблеми людини не йшлося: тут можна говорити про буденні уявлення, емпіричний досвід і міфологічно забарвлене знання”[3].

При дослідженні людиномірних аспектів у первісну епоху, ми покладаємося передовсім на історію, яка базується на усній традиції. Відтак, здатність людини самоідентифікуватись з'явилась із появою писемності, оскільки саме це надало можливість конкретній людині передавати інформацію про своє існування. Зрештою, всі подальші філософські ідеї та наукові погляди дійшли до наших часів завдяки передачі цього своєрідного соціокоду. Людина, стикаючись зі злом, розуміла його як природну могутність. Однак поступово людина стала усвідомлювати, що почасти сама є носієм зла. Принагідно зазначимо, що з початком усвідомлення людиною власної руйнівної сили починається чітко виражений етап реалізації людиноцентричних поглядів, який передбачав актуалізацію дієвості та активності людини.

Вказана рефлексія зумовила пошук мислителями філософського трактування антропоцентричних уявлень, які б сформуливали людиномірні константи світогляду. Ці розвідки розгорнулися вже в ідеях мислителів Стародавнього світу – за часів, зародження філософських і наукових знань. Проблема людини – це своєрідний меж, що відділяє Сократа та його наступників від початків давньогрецької філософської думки. Єдиний універсум, який визнавався та досліджувався – це універсум людини. Це період першого антропологічного повороту в його науковому розумінні. Ідеї мислителів Стародавнього світу започаткували процес формування методологічного потенціалу антропологічного складника з людиноцентричною концепцією в основі.

Розглядаючи питання про особливості формування методологічних констант людиномірності, С.Хорунжий зазначає, що антична філософська думка чи не найяскравіше окреслила дуалістичність людини в антропологічній парадигмі. Це окреслило матрицю наступних людиномірних парадигм західної філософії, починаючи з антропології християнства, завершуючи філософською антропологією ХХ століття[6]. Відтак, проблема людини осмислювалась у нерозривному зв'язку з античними антропологічними константами.

Філософські вчення Сходу (буддизм, конфуціанство, даосизм) не підтримують тотальну індивідуалізацію людського буття. Користуючись подібними методологічними настановами неможливо розкрити таємницю людини. Однак саме в давньосхідній свідомості загострилась увага до психологічних і моральних якостей людини. Західні філософи (починаючи з А.Шопенгауера), переосмислюючи перспективи антропології, звернулися до східної традиції, знаходячи в ній ідеї для розвитку

парадигм людиномірності наукового знання. Акцентування уваги на потенційній внутрішній силі людини, а не на зовнішніх чинниках, що спрямовують її до центру буття, зумовлює потребу самовдосконалення задля досягнення актуальної дієвості та свободи.

Отже, питання ролі та місця людини у світобудові стало адекватною відповіддю на виклики, що постали з появою людини на Землі та її активною діяльністю. Ідеї та погляди мислителів Стародавнього світу сформували сприятливе підґрунтя для актуалізації антропологічного складника загалом і людиноцентризму зокрема.

Окремим етапом формування людиномірних констант став період співіснування концепції антропоцентризму з теоцентричною світоглядною парадигмою. У цьому контексті, Середньовіччя є унікальним для дослідження будь-якої філософської проблеми. Релігійні канони, викладені в священних писаннях християн і мусульман, релігійно-філософські праці тогочасних мислителів – все це є тими першоджерелами, в яких людина не лише описувалась, а й визначались її роль і місце у світі, так само як і співіснування з Богом, природою, суспільством.

Середньовічна філософія, незалежно від своєї конфесійної орієнтації, намагалася розв'язати питання гармонізації форми віри з формою мислення. У цьому контексті питання людини висувається на центральне місце філософсько-релігійного осмислення. Головним завданням тогочасної філософської науки було раціональне обґрунтування віровчення. «Цей переворот був зумовлений еволюцією віри: од віри в Бога-Отця до віри в Сина Людського»[4]. Саме в цьому полягав перехід світоглядної системи від теоцентризму до антропоцентризму. Водночас, поставало актуальне питання про те, хто має посідати центральне місце у новоствореній картині світу. Звідси й починаються витoki християнського антропоцентризму.

Важливим елементом у дослідженні розвитку антропоцентризму Ренесансу є еволюція ідей і поглядів у межах окремих періодів вказаної епохи. Завдяки усвідомленню зміни фундаментальних пріоритетів у філософській думці ми можемо простежити становлення антропоцентризму в двох важливих ракурсах. По-перше, як елемент гуманістичної тенденції, яка виявилася неспроможною стати самодостатньою ідеєю та орієнтиром для філософських та наукових систем, по-друге, в контексті актуалізації природничо-наукового знання (натурфілософії), що в подальшому трансформувалося в основи класично-наукової парадигми.

Важливим є аналіз антропоцентризму в контексті запропонованої хронології розвитку гуманістичної ідеї, оскільки простежується роль людиноцентричної концепції в процесах антропологізації філософії та науки. Саме під час переходу від світоглядного гуманізму до першооснов науки яскраво виразилися переваги і недоліки антропоцентризму, передовсім його методологічних можливостей.

Гуманістична ідея, не заперечуючи теологічної традиції, зацентрувала увагу на перевагах людини,

її унікальних якостях. У цьому й полягала божественність людини в гуманістичному розумінні. Християнська божественність змінюється на божественність, досягнуту силами людини. Вказана зміна пріоритетів у тлумаченні ролі та місця людини в світі була спричинена багатьма факторами.

В епоху Ренесансу й Нового часу актуалізувалося бажання переробити світ так, щоб жити в ньому стало краще й зручніше. Віра в Бога не зникла, але поступово поширилася думка, що не варто сподіватися лише на Нього й пасивно чекати, а потрібно спробувати самим потурбуватися про себе. Ці міркування, підштовхнули мислителів Ренесансу та Нового часу до того, щоб зайнятися самостійним, незалежним від текстів Священного Писання, дослідженням природи. Ці дослідження привели до створення світських, ніяк не пов'язаних із богослов'ям наук, таких як фізика, математика, механіка, астрономія, хімія, біологія, психологія.

Згідно з твердженням К.Сергеєва, у Ренесансі відбувається усвідомлення історії як фундаментального для людського буття відтворення реальності, що дозволяє творити людині сучасність, звертаючись до досвіду минулого та усвідомлюючи перспективи майбутнього. Характерною особливістю ренесансної людини була її повна відкритість як для минулого, так і майбутнього. Відродження формувало культуру в сучасному її значенні та розумінні, висуваючи на перший план ідею гуманізму, яку екстраполювало в горизонт антропоцентричного світогляду, що на той час безперервно розширювався[5].

Завдяки антропоцентризму відбулось обґрунтування науки Нового часу, яке усвідомлювалось як незалежне ні від чого, створене якостями людини. Водночас саме через антропоцентризм думка ставала знову філософською, оскільки набувала для себе свободи, позбавляючись теологічної чи космологічної домінанти. Коли ж така думка стає традиційною, вона дає можливість людині зберігати минуле і на його основі осмислювати та легалізувати сучасність[5]. Це стало однією з передумов створення науки в сучасному її розумінні, оскільки наука набувала нагальної потреби у поясненні сутності людини та її місця в загальному світоустрої. Думка отримала одночасно свободу (завдяки антропоцентричній концепції) та нагальність (потреба у розв'язанні посталих проблем). Це дало важливий поштовх до розвитку науки загалом.

Бурхливий розвиток науки у XVII столітті сприяв утвердженню наукового знання, яке вже не потребувало ідеологічної філософської підтримки. На основі ідей Ф.Бекона і Р.Декарта відтворюється суть процесу антропологізації, характерного для новоєвропейської філософії. Вчення цих філософів мало свої особливості, водночас спиралося на спільну антропологічну константу, що дозволяє нам перейти до наукового тлумачення людиноцентричної концепції. Методологічні можливості антропоцентризму трансформувалися до наукової картини світу.

На початку XIX ст. засновники і послідовники позитивізму фактично відкинули здобутки епістемологічної антропології, повернувшись до беконівського емпіризму з благими намірами – обґрунтувати пріоритетне місце позитивної науки в культурі. Подальша відмова від емпіризму породила постпозитивістську філософію науки.

А.Шопенгауер і Ф.Ніцше, як і раніше Фіхте, намагалися поєднати пізнавальне ставлення людини до світу з етичним і естетичним. А це підштовхнуло до появи ірраціоналістичної філософії. А.Бергсон розвиває вчення про епістемний потенціал інтуїції, здатної, на відміну від розуму, пізнати саме життя. В екзистенціалістській філософії під онтологією розуміли вчення про людське буття. Парадокс у тому, що переключивши увагу винятково на «людиномірну» предметність, новітні «антропологі» стали використовувати онтологічну термінологію.

У XX столітті основу буттєвості людини стали шукати в ній самій, а також у соціальності. Демаркаційна лінія між людським і зовнішнім світом розмивається, проте з'являється в самому зовнішньому світі, розмежовуючи в ньому природне і соціальне.

Отже, в епістемологічному вимірі філософської думки антропоцентризм є так само найважливішим елементом у структурі кожної концепції. Не випадково ще з античних часів історична пам'ять зберегла для нас промовисте “Пізнай самого себе, і ти пізнаєш богів і всесвіт”. У контексті гносеології людиномірність актуалізується у зв'язку, по-перше, з осмисленням когнітивного потенціалу самого суб'єкта пізнання, по-друге, зі створенням адекватних предметів пізнавальних засобів наук про людину. Тож епістемологічний аспект антропоцентризму, людиномірності наукового знання заслуговує спеціального дослідження.

У цьому контексті, **перспективами подальших досліджень** є аналіз змісту концепції антропоцентризму, історичні передумови її формування та подальшого розвитку; висвітлення уявлень про людину як центру світобудови, що органічно впливає з предмета філософії як теоретичної форми світогляду. В історії філософії принцип антропоцентризму трансформувався в особливу форму суб'єкт-

об'єктної взаємодії, що змінювалася відповідно до культурно-історичних парадигмальних зрушень.

Висновки. Принцип антропоцентризму визначає привілейоване місце людини у Всесвіті. Він є визначальним у історії філософії – теоретичній формі світогляду, що завжди була антропоцентричною. Так, антична філософська думка людину проголосила мірою всіх речей. Культура Відродження, звільнившись від ідеологічних нашарувань минулого, цілеспрямовано утверджувала принцип антропоцентризму. Філософія Нового та Новітнього часу замість побудови онтологічних учень, зосередили увагу безпосередньо на людині, правда, лише на її пізнавальних можливостях. Загалом, у сучасному соціокультурному розвитку спостерігається процес усебічного дослідження пізнавальних потенцій людини, що породжує різноманітні підходи і методологічні практики. Активно формуються різноманітні історико-філософські антропологічні парадигми.

Література

1. Горфункель А. Філософія епохи Возрождения / А.Горфункель. – М.: Высш. школа, 1980. – С. 10.
2. Красников А. Антропоцентризм [Електронний ресурс] / А.Красников / Енциклопедія епістемології і філософії науки. М.: «Канон+», РООІ «Реабілітація» І.Т. Касавин 2009. – Режим доступу: http://enc-dic.com/enc_epist/Antropocentrizm-460.html
3. Макаров Е. Проблема человека в истории философской мысли / Е.Макаров. – М.: Знание, 1986. – С. 10
4. Ротенфельд Ю. Запечатанная книга / Ю. Ротенфельд. – Луганск: Світлиця, 2001. – Кн. 3: Виражи еволюции: Новая концепция открытого общества – Луганск: Світлиця, 2001. – С. 36
5. Сергеев К. Ренессансные основания антропоцентризма / К.Сергеев. – М.: Наука, 2007. – С. 64
6. Хоружий С. К антропологической модели третьего тысячелетия / С.Хоружий // Філософія науки. – Вып. 8: Синергетика человекомерной реальности. – М.: ИФ РАН, 2002. – С. 108-109
7. Шинкарук В. Про смисл буття / В. Шинкарук // Вибрані твори: у 3-х т. – Т. 3. – Ч. 2 / В. Шинкарук. – К.: Український Центр духовної культури, 2005. – С. 320